

Ledningsdragning på Björkenäs 1985

Arkeologisk undersökning

Björkenäs, Kläckeberga socken, Kalmar kommun, Småland

NATIONELLA RAPPORTPROJEKTET 2008

Cecilia Ring

KALMAR LÄNS MUSEUM

Rapport 2009:7

Ledningsdragning på Björkenäs 1985

Arkeologisk undersökning

Björkenäs, Kläckeberga socken, Kalmar kommun, Småland

Författare	Cecilia Ring
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

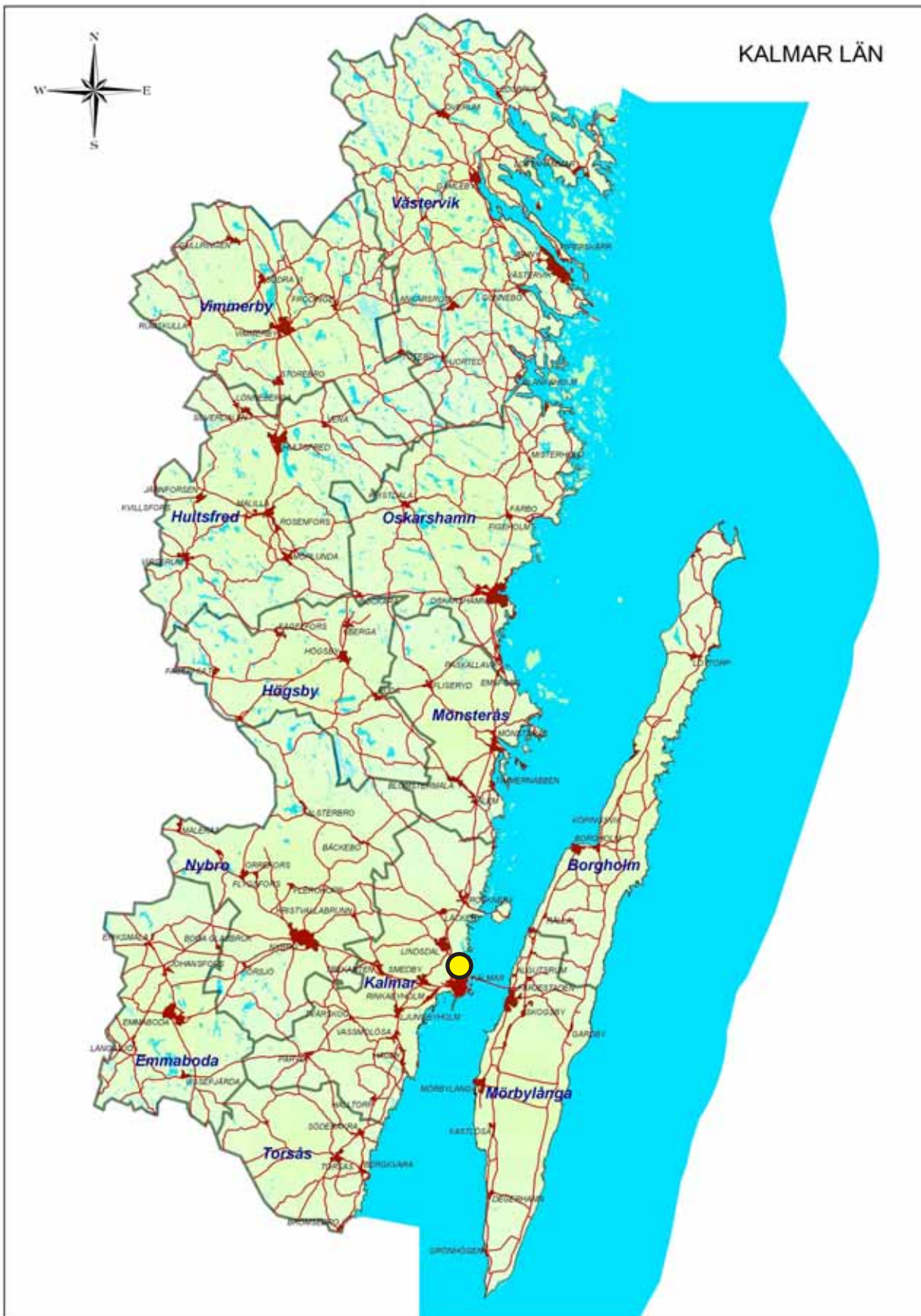
Keywords: Småland, shipbuilding yard, 1700th century.

In the year 1985, archaeologists from the Kalmar County Museum performed an archaeological excavation at Björkenäs, Kläckeberga parish, Småland. This report is a compilation of the documentation material from the excavation and written as a part of the project "National Archaeological Reports 2008". The site contains the remains of a 1700th century shipbuilding yard, Raä 36, Kläckeberga parish.

The excavation was initiated by the plans for constructing a new housing estate, new roads and wiring for water supplies at the site. Since the area had successively been build upon prior to this construction the results from the excavation showed that the monument had gradually disappeared and therefore no findings of interest were collected.

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Inledning.....	8
Topografi och fornlämningsbild	9
Undersökningen	10
Slutsats	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerad.

Sammanfattning

Kalmar länsmuseum genomförde antikvariska kontroller, på två utvalda platser under 1985, på Björkenäsområdet norr om Kalmar. De två platserna valdes ut längs den planerade sträckan för utbyggnad av VA- och vägnätet. Utbyggnaden skulle ske i samband med att hela området skulle bebyggas med permanentbostäder. På platsen fanns registrerat Raä 36, bebyggelselämningar

efter varvet som låg där på 1500- och 1600-talet. Området har dock successivt bebyggts med fritidsbebyggelse under 1900-talet och nästan alla spår av husgrunder, brunnar, murar mm har försvunnit. Den stenbädd som påträffades i områdets södra del tolkades som en naturlig formation och sotlagret antogs härstamma från en eldplats på 1900-talet.

Inledning

Fig 1. Utdrag ur ekonomiska kartan med undersökningsområden markerade med rött..

I mitten av 1980-talet skulle hela Björkenäsområdet, Kläckeberga socken, Kalmar kommun, Småland, bebyggas med permanentbostäder. Med anledning av detta skulle Kalmar kommun gräva för VA – ledning och utbyggnad av gatunätet. Kalmar läns museum genomförde därför en antikvarisk kontroll vid två tillfällen under 1985.

Undersökningarna genomfördes av Michael Delden och Monika Rasch.

Denna rapport, som är en sammanställning av dokumentationsmaterialet, har färdigställts inom Nationella rapportprojektet 2008. Då resultaten av undersökningen och dokumentationsmaterialet är mycket begränsat tillåter det inte några ytterligare tolkningar.

Topografi och fornlämningsbild

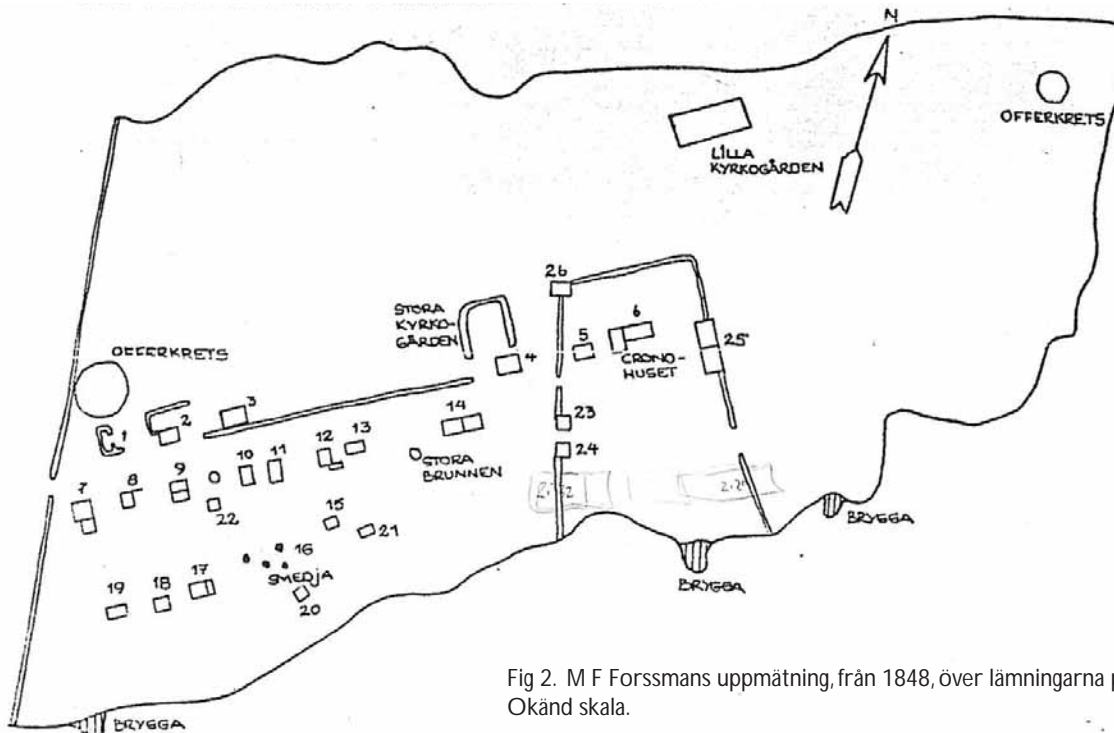

Fig 2. M F Forssmans uppmätning, från 1848, över lämningarna på Björkenäs. Okänd skala.

Det berörda exploateringsområdet låg inom fornlämningsområde Raä 36, bebyggelse-lämningar från ett varv daterat till 1500- och 1600-talet. Husgrunder, stenhägnader och slaggförekomster finns registrerade. Varvet grundades på 1500-talet under Erik XIV:s regeringstid och fanns kvar fram till dess att örlogsbasen i Karlskrona byggdes fanns det en varvsanläggning på Björkenäsudden. Under stormaktstiden var varvet ett av Sveriges största varv. Det var hit den svenska flottan retire-rade efter sjöslaget utanför Öland då skeppet Kronan förlöst.

Varvslämningarna återfanns av M F Forssman, lantmätare i mitten av 1800-talet och han gjorde då en uppmätning av området, fig 2.

Ytterligare registrerade fornlämningar i

Björkenäs är Raä 52, en brygga med stenfyllning och stenskonung och Raä 53 en stenhägnad som troligen utgör en kreatursfälla ligger i närområdet.

År 1987 gjordes en undersökning i form av en antikvarisk övervakning vid schaktning inför ett hus mellan de två platser som undersöktes 1985.

På tomten fanns redan en anlagd trädgård med gräsmatta, vilket troligen inneburit att tidigare lämningar t.ex. husgrunder försvunnit. Vid schaktningen påträffades dock en järnframställningsugn innehållande slag samt en grop med träkol och skörbrända stenar och flera sotfläckar. Anläggningarna tolkades som samtida med de övriga varvslämningarna.

Undersökningen

Två platser valdes ut att provundersökas längs den planerade VA- och vägsträckningen. Den första undersökningen gjordes söder om Björkenäs 2:30, den 30/5 –85 och då påträffades inget av antikvariskt intresse, se bilaga 1.

Den 12/9 –85 gjordes en undersökning, på den andra platsen, norr om tomt 5:18. I den norra delen av ledningsgraven upptäcktes en cirka 0,4 m tjock ”stenbädd”, på det sterila gruset. På ytan låg några sotiga stenar samt sot. Då stenbädden med sot kunde misstänkas vara

en förhistorisk stensättning provgrävdes ett 1x1,6 meter stort område vid väggkanten innan vägen släntades.

Områdets södra del hade skadats vid vägavbaningen. Jorden i provgropen bestod av cirka 0,1 x 0,1-0,3 x 0,4 meter stora stenar. Mellan stenarna var det humus och rötter. I sotlagret vid de brända stenarna hittades tegel och modern, fabriksstillverkad, spik. I övrigt gjordes inga fynd på platsen.

Slutsats

Undersökningarna gjordes i samband med att hela Björkenäsområdet skulle bebyggas med permanentbostäder. Området har dock successivt bebyggts med fritidsbebyggelse under 1900-talet och nästan alla spår av husgrunder,

brunnar och murar mm har försvunnit. Den stenbädd som påträffades i områdets södra del tolkades som en naturlig formation och sotlagret antogs härstamma från en eldplats på 1900-talet.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 11.391-934-85

Kalmar läns museums dnr: 798/85

Uppdragsgivare: Kalmar kommun, Gatukontoret, Box 611,
391 26 Kalmar

Landskap: Småland

Kommun: Kalmar

Socken: Kläckeberga

Fastighet: Björkenäs

Fornlämningsnr: 36

Ek. karta: 4 G 7g

X koordinat: 87661

Y koordinat: 34410

M ö h: 5,42-5,9 möh

Fältarbetstid: 3 dagar

Personal: Michael Delden, Monika Rasch, Eeva Rajala

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Övrigt material ingående i rapport: Kommunens ritning över området*

Bilagor

Bilaga 1. Va- och vägsträckningen.

Adress
Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon
0480-45 13 00

Fax
0480-45 13 65

E-post
info@kalmarlansmuseum.se